

vár) *Temetési szolgálatunk homiletikuma* című tanulmányának első része, amelynek megírását az serkentette, hogy a temetési rendtartás külsőségeinek és belső tartalmának feltárása mindaddig hiányosnak bizonyult. Miként lehetne sok helyen a templomközpontú temetést a prédikált evangélium alkalmává tenni, hogy ne az elhunyt, hanem az Isten ígéje által megszólított gyülekezet legyen a középpontban? A szerző úgy látja, hogy a jelenlegi magyar református gyakorlati teológusok elvi megfogalmazásai (Fekete Károly, Kozma Zsolt, Hézser Gábot és ifj. Fekete Károly) megtermékenyíthetik az unitárius szemléletmódot. Kíváncsian várjuk a cikk 2. (vagy további részeinek) megjelenését! Koppándi az angolszász és a hazai unitárius szakirodalom segítségével vázolja fel a temetési beszéd felépítésével és megírásával szembeni kívánalmakat. Szemléltetésül Gellérd Imre egyik prédikációvázlatát használja.

Lakatos Sándor felkutatta a román állam által „megőrzés végett átvett” egyházi anyakönyveket, és közli két vármegye anyakönyveinek kimerítő lajstromát (*Unitárius anyakönyvek a Brassó és Hargita megyei állami levéltárakban*). Az írás a *Műhely* rovat keretében jelenik meg. Bár e nyilvántartások visszaszolgáltatására nincs még intézményesen keret, kutatásuk ma már engedélyezett bizonyos korlátok között. A szerző égetően szükségesnek tarja a többi erdélyi megye levéltáraiban őrzött anyag számbavételét.

A továbbiakban négy prédikáció, két könyvismertetés, valamint az itt ismertett dolgozatok angol nyelvű kivonatát olvashatjuk. A két új kiadvány pedig: Gálffy Attila Szenior: *Non omnis moriar?* (ismerteti Gaal György); Gaal György – Gránitz Miklós: *Örök Házsongárd. Kolozsvár sírkertje a századok sodrában*. I–II. köt. (ismerteti Kovács Sándor).

Balogh Béla

Studia Doctorum Theologiae Protestantis.

A Kolozsvári Protestáns Teológia Kutatóintézetének kötetei. I./2010.

Szerk. Adorjáni Zoltán. 344. old. ISSN 2069-0991

Tizenbét protestáns teológus, négy klasszikus teológiai témakör

Ha kezdetektől mostanáig, teljes egészében ismerhetnénk a világtörténelmet, minden korból kiemelhetnénk néhány olyan személyt, aki egyfajta teológiát művelt a transzcendens hatalom bűvöletében: barlangrajzot készített, a csillagokból próbálta kiolvasni, hogy vajon mit akar a természetfölötti hatalom; vagy amikor felismert egy-egy isteni jelt, rádöbbsent, hogy létezik egyetlen *Valaki, Aki Van*. A transzcendens világról különféle felfogások születtek koronként, s a monoteista jahvizmus, majd pedig a kereszténység is kidolgozta a maga transzcendensről alkotott meggyőződését.

Manapság vannak olyanok, akik a teológia művelését leszűkítik a pasztorális

gyakorlatra, vagy lelkipásztori privilégiumnak tekintik, és nem értik, hogy a tudomány (történelem, irodalom, természettudományok stb.) miként férhet össze az imával és a vallásos élettel, hogyan és miért lehet tudomány a teológia.

A Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet 2010 őszén megjelent kötete az erdélyi három nagy, magyar protestáns felekezet, a református, az evangélikus és az unitárius teológiai tanárainak, illetve teológiát művelő lelkipásztorainak, doktorandusainak írásait tartalmazza.

Rezi Elek, a Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet rektora így vall a most indított sorozat céljáról: „Célunk az, hogy évente legalább egy olyan tanulmánykötetet jelen-

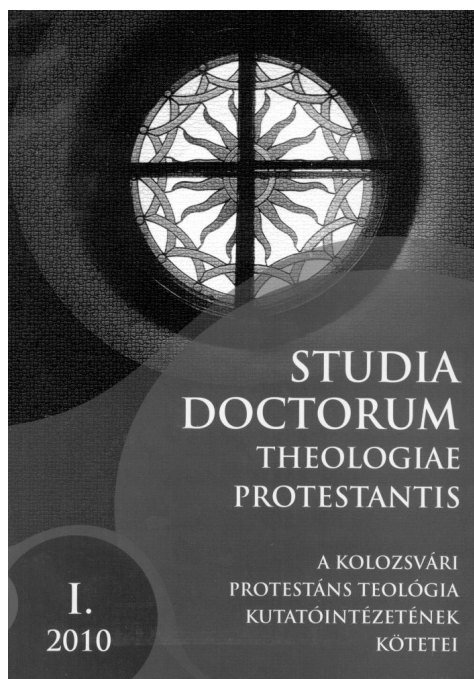
tessünk meg, amely tükrözi az erdélyi protestáns teológia tudományos kutatásainak gyümölcseit. Törekvésünk azonban nem tudományos öncélúságból fakad, hanem az egyház iránti elkötelezettségből, hogy ezzel is hozzájáruljunk az egyház evangéliumi megújulásához, és érvényre juttassuk világunkban a keresztyén értékrendet.” (*Lectori salutem!* 5. old.) Emellett pedig egyfajta választ is kínál a teológia és tudomány előbb említett kérdéskörére.

A kötet tizenhét szerző írását tartalmazza a négy klasszikus teológiai témakörben, amint azt a főrészek is mutatják: *Theologia Biblica*, *Theologia Practica*, *Theologia Systematica* és *Historia Ecclesiae*.

A szentírástudomány témaköréből igen érdekes Balogh Csaba tanulmánya: *Megbánó Isten – változó Isten. Az ószövetségi teológia korlátairól és lehetőségeiről* (9–32. old.). Molnár János *A Tóra szerzője* című írása különféle szemléleteket mutat be a Tóra szerzőségének kérdéséről, s ebből az olvasó azt is megérti, mik okoznak feszültségeket, illetve heves vitákat a szemléletek képviselői között (33–56. old.). A következő tanulmány, amelyet Adorjáni Zoltán közöl, az egyik zsidó kegyességi irányzat felfogásába és életvitelébe nyújt betekintést (*Női tagság és a szűzesség egyiptomi terapeuták közösségében*, 57–74. old.).

Az újszövetségi bibliai tudományt két református tanár egy-egy tanulmánya képviseli: Geréb Zsolt: *„Ha pedig Krisztussal meghaltatok a világ elemei számára...” Kol 2,6–23 magyarázata* (75–102. old.); Kállay Dezső: *Apostoli tekintély és hitigazság. A kánon kialakulásának alapvető kritériumai és Gal 1–2.*

A gyakorlati teológiának szentelt rész négy tanulmányból áll: Kelemen Attila (ref.): *A gyakorlati teológia létró és előíró jellege* (125–148. old.); Koppándi Botond (unit.): *Bogáti Fazekas Miklós és Jób könyvének parafrázisa* (149–260. old.); Benkő Tímea (ev.): *Olvasmányrendek és az egyházi év. A Német Evangélikus Egyház perikoparendje és a római*

katolikus olvasmányrend – Ordo Lectionum Missae (161–178. old.); Kiss Jenő (ref.): *A kontextuális szemlélet mint a poimenika és a kontextuális terápia mint a lelkigondozás beszélgetőtársa* (179–194. old.).

A rendszeres teológia iránt érdeklődők a nicea-konstantinápolyi hitvallás dogmatörténeti háttérével ismerkedhetnek Pásztori-Kupán István református szisztematikus írásából (*Az úgynevezett Niceai–Konstantinápolyi Hitvallás dogmatörténeti háttere*, 195–218. old.). Az egyház és világ találkozásának, valamint a teológia és a természettudomány viszonyának kérdéskörével pedig egy református doktorandusz, illetve az unitárius szisztematikus tanár foglalkozik: Simon János: *Kapcsolati perspektívák az „egyház és világ” találkozásában. Richard Niebuhr és John Howard Yoder ekleziológiáinak divergenciája* (219–242. old.); Rezi Elek: *A teológia és a természettudomány viszonyának időszzerű modellje – unitárius nézőpontból* (243–260. old.).

Az egyháztörténelem kedvelői is változatos témájú olvasmányokat találhatnak

maguknak a kötetben: Buzogány Dezső: *Kálvin és Melancthon, avagy „meg kellene házasodnod, János!”* (261–272. old.); Kovács Sándor (unit.): *Metamorphosis Ecclesia. Az erdélyi unitárius intézményrendszer a 16–18. században* (273–286. old.); Kolombán Vilmos József: *Liturgiareform az 1860-as években. Liturgiaegysíítési törekvések Erdélyben* (287–308. old.); Gaal György (a Protestáns Teológia tiszteletbeli tanára): *Erdély története: Szilágyi Sándor. 1827–1899* (309–324. old.); Kurta Jó-

zsef (főkönyvtáros): *Az erdélyi református kollégiumi könyvtárak államosítása és visszaigénylése* (325–336. old.).

Az utolsó oldalakon a kötet szerzőivel ismerkedhetünk meg.

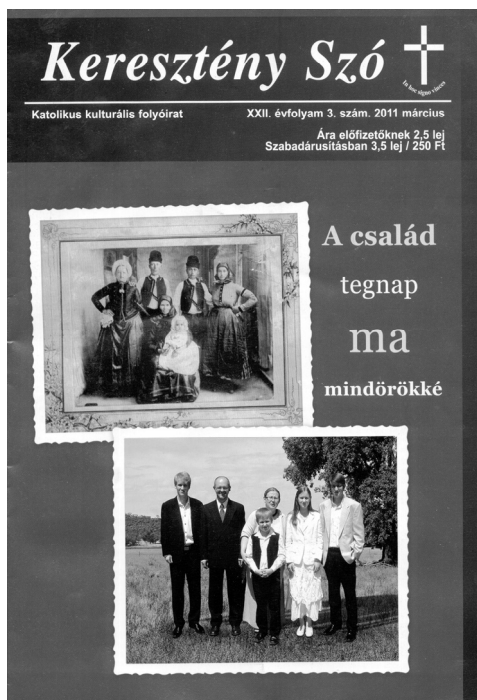
Kívánjuk, hogy a *Studia Doctorum Theologiae Protestantis* teljesíteni tudja célját. Az első, gazdag témájú kötet remény-séget is ad erre.

Dénes Gabriella

Keresztény Szó

Katolikus kulturális folyóirat. XII. évf. 3. szám, 2011 március, 36 old.

ISSN 1120-630 X

A márciusi lapszám a család kérdéskörére összpontosít és Márton Áron püspök gondolataival ajánlja az olvasóknak: „A keresztény házasságban a házaspár is titkok, kegyelmi források titkának letéteményesei, aki pedig titkok letéteményese, annak még a tekintete is sugározza

a megbecsültetés boldogságát, abban, sokszor kifürkészhetetlen mélységekből, felszabadulnak erők a bizalomhoz méltó tette. A keresztény házasságban a házastársak számára ezek a titokzatos erőforrások nyílnak fel. [...]” (részlet a nagy püspök *A keresztény házasságról* című beszédéből.) Az idézet a *Keresztény Szó* hátlapján áll. A szám Márton Áron *Család és nép* című írását is közli. Ozsváth Judit beszélgetést jegyzett le a nagyváradi Kristófi családdal (*Vakmerő szívek*). A család példaadóan szolgálja egyházát és őszintén nyilatkozik az élet napos és árnyas oldalairól. Ugyancsak a család témaköréhez kapcsolódik Bíró Erika írása: *Életről születünk*, valamint Both Vanda Erzsébet sorozatának 5., befejező része: *A hitélet szerepe a gyermeknevelésben*.

Farkas Gábor cikke – *Megtartó irgalom* – Kányádi Sándor költészetét vizsgálja. Romano Guardini *Kezdetek és befejezések* című írását Bács Béla János fordításában olvashatjuk; és mint minden számban, most több oldal könyv-, illetve lapszemle tájékoztat a legújabb kiadványokról. A *Református Szemle* 2010/5-ös számát Dénes Gabriella ismerteti.

Adorjáni Zoltán